

Mgr Paulina Kleniewska

**PROF. DR HAB. MED.
WŁADYSŁAW ZYGMUNT TRACZYK (1928 - 2009)**

W 2009 roku społeczność akademicka Uniwersytetu Medycznego w Łodzi z żalem pożegnała prof. dr hab. med. Władysława Traczyka - wybitnego fizjologa, byłego wieloletniego kierownika Katedry i Zakładu Fizjologii Akademii Medycznej w Łodzi, dyrektora Instytutu Fizjologii i Biochemii, cenionego dydaktyka i naukowca.

Władysław Zygmunt Traczyk urodził się dnia 27 czerwca 1928 roku w Warszawie. Uczęszczał do tajnego gimnazjum w Warszawie przy ul. Mianowskiego 15, które ukończył w 1944 roku uzyskując tzw. małą maturę. Studia medyczne na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego podjął, po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w roku 1946. Już jako student rozpoczął pracę naukową, początkowo jako wolontariusz, a później jako młodszy asystent w Zakładzie Fizjologii Człowieka Uniwersytetu Warszawskiego. Kierownikiem Zakładu we wspomnianym okresie był prof. Franciszek Czubalski, Rektor UW. Dyplom lekarza medycyny uzyskał z wynikiem bardzo

dobrym w roku 1951. Po ukończeniu studiów Profesor został również zatrudniony w Pracowni Fizjologii Instytutu Hematologii w Warszawie. W latach 1952-1956 Władysław Traczyk podjął studia aspiranckie przy Katedrze Fizjologii I Moskiewskiego Instytutu Medycznego, gdzie na podstawie rozprawy pt. *Stany czynnościowe wyższych ośrodków układu nerwowego, a czynność układu przysadkowo-nadnerczowego* uzyskał stopień doktora (kandydata) nauk medycznych.

W latach 1957-1963, po powrocie do kraju pracował na stanowisku adiunkta w Zakładzie Fizjologii Człowieka Akademii Medycznej w Warszawie. We wspomnianym okresie, podkreślenia wymaga aktywny udział Profesora w organizacji Pracowni Fizjologii, później przekształconej w samodzielny Zakład Fizjologii Państwowej Akademii Nauk.

W roku 1962 – w wieku 34 lat Profesor habilitował się na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Warszawie na podstawie monografii pt. *Wpływ niektórych fizjologicznie aktywnych związków wprowadzonych do komór mózgowych na czynność odruchową i potencjały bioelektryczne mózgu*.

W roku akademickim 1963/1964 Władysław Traczyk objął stanowisko kierownika Katedry i Zakładu Fizjologii Akademii Medycznej w Łodzi, a po utworzeniu Instytutu Fizjologii i Biochemii został pierwszym jego dyrektorem. Łódzkim Zakładem Fizjologii kierował do przejścia na emeryturę w roku 1998.

W okresie pracy w Łodzi, Władysław Traczyk uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego w 1973 roku i profesora zwyczajnego w 1980 roku.

Działalność naukowa Władysława Traczyka początkowo koncentrowała się na badaniach czynności podwzgórza. Badania skupiały się na neurohormonach: wazopresynie i oksytocynie i dotyczyły mechanizmów regulacji, syntezy, transportu aksonalnego, magazynowania i uwalniania wspomnianych związków. Prace doświadczalne obejmowały również ośrodkowe działanie neuropeptydów. Głównym osiągnięciem Profesora w latach późniejszych było odkrycie w podwzgórzu, a następnie w tylnym płacie przysadki niezidentyfikowanego dotąd pod względem chemicznym czynnika o działaniu kardiodepresyjnym. Zainteresowanie Profesora wspomnianymi tematami zostało uwieńczone licznymi publikacjami i przedstawione na wielu sympozjach organizowanych w kraju i zagranicą.

Do prac pionierskich należały badania prowadzone w latach sześćdziesiątych dotyczące występowania wazopresyny w ośrodkowym układzie nerwowym poza podwzgórzem i przysadką. Na uwagę zasługuje zastosowana wówczas metoda mikroperfuzji niewielkich obszarów mózgu za pomocą kaniul typu „push-pull” oraz ekstrakcja wazopresyny z różnych struktur.

Władysław Traczyk prowadził również prace doświadczalne na temat warunków przewodzenia impulsów nerwowych w obrębie pnia mózgu oraz kontroli wydzielania hormonów przez część pośrednią przysadki i część gruczołową przysadki.

Profesor dowiódł, że z podwzgórza i z tylnego płata przysadki mózgowej uwalniana jest substancja P. Wykazał, że stężenie neuropeptydu w płynie mózgowo-rdzeniowym wzrasta pod wpływem bodźców bólowych oraz, że aktywność biologiczna uwalnianego związku nie zależy wyłącznie od bezwzględnej liczby cząsteczek, ale również od uwalniania bardziej aktywnych fragmentów.

Bardzo ważnym osiągnięciem badawczym Władysława Traczyka było wykazanie istnienia w podwzgórzu u królika ośrodka sytości i ośrodka głodu. Profesor był pierwszym, który opisał ośrodek pokarmowy w odniesieniu do tego gatunku zwierząt.

Na uwagę zasługują również badania eksperymentalne nad katalepsią wchodzące w skład cyklu prac obejmujących oddziaływanie na ośrodki podkorowe za pośrednictwem płynu mózgowo-rdzeniowego wypełniającego komory mózgowe. W pracach dotyczących czynności jądra ogoniastego z inicjatywy Władysława Traczyka zastosowano metodyki zarówno ostrych jak i chronicznych doświadczeń: dokonywano rejestracji prądów czynnościowych mózgu, napięcia mięśniowego, usuwano korę mózgową i wywoływano odruchy warunkowe na bezpośrednie

drażnienie prądem elektrycznym jądra ogoniastego. Należy zaznaczyć, że Profesor wprowadził do swoich prac bardzo postępowe metody badań m. in.: technikę stereotaktyczną czyli lokalizację przestrzenną struktur podkorowych, aparaty stereotaktyczne, mikroperfuzję struktur mózgowych, perfuzję komór mózgowych oraz inkubację tylnego płata przysadki „*in situ*”.

Jednym z cenniejszych sympozjów naukowych zorganizowanym przez Władysława Traczyka było międzynarodowe sympozjum pod egidą IBRO-UNESCO w Jabłonnej pod Warszawą na temat „Neuropeptydy i przewodnictwo nerwowe”, w czerwcu 1979 roku. Warto podkreślić, że referaty wygłoszone na tym spotkaniu zostały wydane przez Raven Press w Nowym Jorku pod współredakcją Profesora w postaci książki pt. „Neuropeptides and Neural Transmission” (druk w roku 1980).

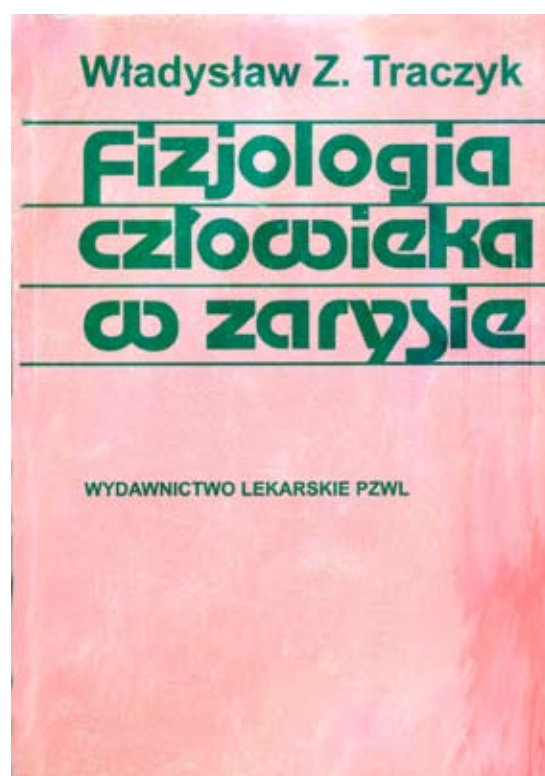
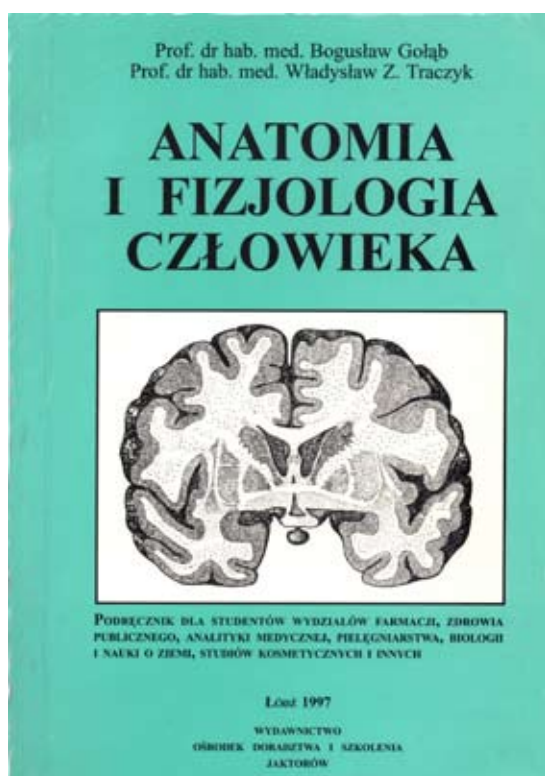
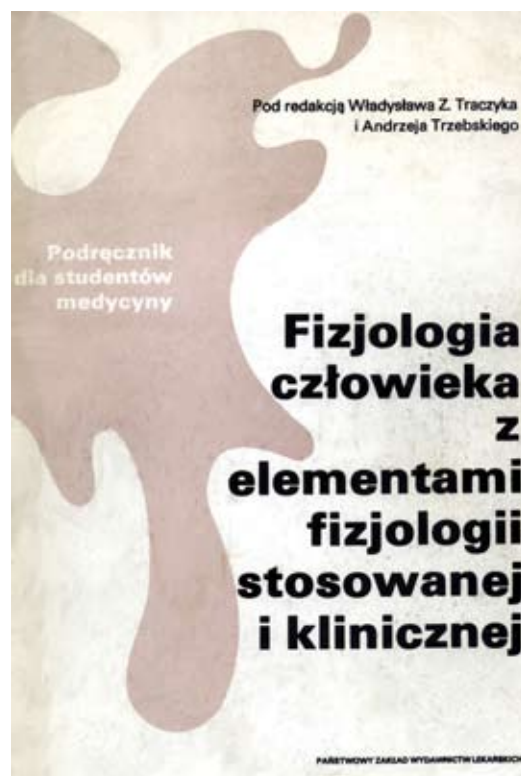
Na szczególną uwagę zasługują liczne staże naukowe odbywane za granicą. Wyjazdy naukowe Profesora obejmowały m. in.: Wielką Brytanię, Kanadę, Szwecję oraz USA i wiązały się głównie z wykonywaniem prac doświadczalnych. Podkreślenia wymaga współpraca z prof. G. Harrisem – wybitnym neuroendokrynologiem, w Zakładzie Neuroendokrynologii Instytutu Psychiatrii w Londynie, gdzie Profesor pracował jako stypendysta Państwowej Akademii Nauk. Władysław Traczyk był również stypendystą m.in. Fundacji Forda w Instytucie Badania Mózgu Uniwersytetu Kalifornijskiego w Los Angeles oraz Canadian Medical Research Council w Zakładzie Fizjologii Uniwersytetu Manitoba w Winnipeg. W roku 1969 Profesor odbył podróż naukową do Szwecji i Anglii. Zapoznał się wówczas z pracą tamtejszych zakładów fizjologii pod kątem programów studiów i organizacji pracy dydaktycznej.

Bogatą działalność naukową Profesora odzwierciedla czynny udział w pracach wielu towarzystw naukowych m. in.: Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego (przewodniczył Oddziałowi Łódzkiemu w latach 1963-1971), Polskiego Towarzystwa Endokrynologicznego, Polskiego Towarzystwa Elektroencefalografii i Neurofizjologii Klinicznej (prezes Zarządu Głównego drugiej kadencji), Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Królewskiego Towarzystwa Lekarskiego w Londynie, Międzynarodowej Organizacji Badania Mózgu (IBRO) przy UNESCO, Międzynarodowego Towarzystwa Neuroendokrynologicznego, Międzynarodowego Towarzystwa Psychoneuroendokrynologicznego i Europejskiego Towarzystwa Badań nad Snem.

Profesor był także członkiem: Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej ds. Kadr Naukowych przy Prezesie Rady Ministrów drugiej i trzeciej kadencji, Rady Oddziału w Łodzi Państwowej Akademii Nauk, Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Rady Naukowej przy MZiOŚ, Komitetów Nauk Fizjologicznych i Podstawowych Nauk Medycznych, Komitetu Patofizjologii Klinicznej VI Wydziału PAN, Rady Naukowej Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi, był również przewodniczącym Komisji Endokrynologii i Komisji do spraw Mianownictwa Fizjologicznego oraz członkiem Komisji Endokrynologii i Biologii Zwierząt Doświadczalnych Polskiej Akademii Nauk. Wchodził w skład zespołów koordynujących problem węzłowy „Układ nerwowy” nadzorując badania naukowe w trzech kolejnych okresach pięcioletnich w zakresie neurohormonów i regulacji humoralnej.

Władysław Traczyk ma w swym dorobku ponad 200 publikacji indywidualnych i zespołowych. Był promotorem 18 doktoratów i opiekunem 5 habilitacji.

Oprócz wspomnianych, licznych prac naukowych publikowanych na łamach wielu czasopism specjalistycznych krajowych i zagranicznych, był także autorem ważnych dla kształcenia studentów, lekarzy i innych pracowników nie tylko zawodów medycznych podręczników i skryptów. Profesor był współautorem podręcznika „Fizjologia człowieka”, współredaktorem i współautorem zbiorowego podręcznika „Fizjologia człowieka z elementami fizjologii klinicznej”, autorem podręcznika „Fizjologia człowieka w zarysie”, redaktorem „Wskazówek do ćwiczeń z fizjologii”, współautorem wraz z prof. B. Gołębem i doc. M. Karaskiem „Anatomii i fizjologii człowieka” – podręcznika dla studentów farmacji, redaktorem polskiego przekładu W.F. Ganonga: „Fizjologia - podstawy fizjologii lekarskiej”, redaktorem „Diagnostyki czynnościowej człowieka”, autorem

Wiodące podręczniki autorstwa, bądź współautorstwa, prof. Władysława Traczyka

monografii wydanych przez PZWL: „Współczesne poglądy na czynność podwzgórza” i „Neurohormony”. Prace te były ważnym źródłem wiedzy dla wielu pokoleń lekarzy.

Prof. Traczyk za działalność naukową był wielokrotnie nagradzany: w roku 1971 otrzymał nagrodę naukową I° Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, w 1975 i 1979 - nagrody naukowe zespołowe Sekretarza Naukowego Państwowej Akademii Nauk, w roku 1972 indywidualne i zespołowe nagrody Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej za współautorstwo oraz w roku 1977 za autorstwo podręczników akademickich, w roku 1989 uzyskał tytuł Zasłużonego Nauczyciela Rzeczypospolitej Ludowej, w roku 1995 otrzymał Medal za Zasługi dla Uczelni Akademii Medycznej w Łodzi, a w roku 1998 nagrodę Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej za podręcznik „Fizjologia człowieka w zarysie”. Profesor został również odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1974) oraz Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1985).

Warto podkreślić, że prof. Traczyk przez wiele lat pełnił funkcję opiekuna studentów II roku Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Łodzi. Był także przewodniczącym Rady Pedagogicznej na II roku w latach 1964-1973. Pracował w Komisjach m. in.: kasacyjnej (1963-1965), wynalazczości (1967-1974), dyscyplinarnej dla pracowników naukowych (1968-1972), dyscyplinarnej odwoławczej dla studentów (1972-1977), ds. badań naukowych, dyscyplinarnej dla pracowników naukowych w charakterze rzecznika dyscyplinarnego (1977-1980), ds. wydawnictw naukowych i skryptów od 1976 roku. Był również redaktorem naczelnym *Annales Academiae Medicae Lodzensis*.

Dla Profesora najważniejszym zadaniem organizacyjnym w Katedrze Fizjologii było tworzenie trwałego zespołu pracowników dydaktycznych i naukowych. Profesor zapewnił warunki do doskonalenia pracy dydaktyczno-naukowej. Stworzył placówkę dydaktyczną i badawczą - ukierunkowaną na rozwiązywanie konkretnych problemów.

Władysław Traczyk był niezwykle sumiennym dydaktykiem, dla którego kształcenie młodzieży studiującej stanowiło najwyższą wartość. Wykłady prowadzone przez Profesora z zakresu fizjologii były zawsze bardzo dobrze opracowane, zawierały pewne elementy „nowości”. O wielkim talencie pedagogicznym Profesora świadczył fakt, że na wykłady z wyżej wymienionego

Pracownicy Zakładu Fizjologii Akademii Medycznej. Od lewej siedzą: mgr Krystyna Wiatr, prof. Barbara Naziembło, prof. Władysław Traczyk, dr hab. Monika Orłowska, mgr Janina Gajdowicz. Od lewej w środkowym rzędzie stoją: Irena Majewska, Halina Wojciechowska, Katarzyna Aslanowicz, lek. J. Balcewicz, mgr Jadwiga Skóra, mgr A. Makowska, Witold Pawłowski, dr hab. Stanisława Lipińska, dr Barbara Dziedzic, dr Anna Walczewska, dr Maria Pawelska. W górnym rzędzie od lewej stoją: dr Urszula Szkudlarek, Aleksy Sobczyk, dr Maria Łuczyńska, dr hab. Anna Gorąca (1998).

przedmiotu uczęszczało najwięcej studentów. Profesor dbał o systematyczne sprawdzanie wiedzy studentów z materiału przekazanego na wykładach. Niewątpliwą pomocą naukową dla kadry kształcących się lekarzy była zorganizowana przy Katedrze Fizjologii biblioteka. Profesor zadbał, aby w księgozbiorze były dostępne wszystkie potrzebne skrypty, podręczniki, specjalistyczne czasopisma krajowe i zagraniczne.

Działalność organizacyjna, naukowa i dydaktyczna nie przeszkadzała Profesorowi w rozwijaniu zamiłowań artystycznych. Władysław Traczyk był niezwykle uzdolniony pod względem plastycznym. Jego pasją było malarstwo. Wzbudza podziw fakt, że Profesor jako wyróżniający się student medycyny osiągał również sukcesy na niwie artystycznej. Chęć rozwijania pozamedycznych zainteresowań Profesora znalazła odzwierciedlenie w podjętych w 1948 roku studiach na Akademii Sztuk Pięknych. Władysław Traczyk w późnym okresie swojej twórczości artystycznej skupiał się głównie na malowaniu pejzaży. Prace namalowane ręką Profesora zdobiły wnętrza m. in. warszawskiego „Najmniejszego Muzeum Świata”, Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie oraz Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Łodzi podczas zorganizowanej w roku 1998 wystawy. Jeden z pejzaży został również uwieczniony na okładce *Panaceum* - czasopisma Okręgowej Izby Lekarskiej w Łodzi.

Po zakończeniu ostatniego wykładu przez prof. Traczyka delegacja studentów II roku: Łukasz Figiel i Natalia Adrianowska - składają podziękowania (20 V 1998).

Bibliografia

Kurnatowski Andrzej: Profesorowie i docenci Akademii Medycznej w Łodzi 1965-1994. Łódź 2004 s. 548-549, portr.

Współcześni uczeni polscy : słownik biograficzny T. 4 / red. nauk. Janusz Kapuścik. Warszawa 2002 s. 503-504, portr.

Dziedzic Barbara: Jubileusz 80-lecia urodzin prof. dr. hab. med. Władysława Zygmunta Traczyka. [oraz] Bibliografia publikacji *Kronikarz* 2006/2007 R. 5 Nr 2 s. 308-348, il., portr., bibliogr.